

A SZENT ALBERT TESTVÉR SEGÍTŐ SZERVEZET TEVÉKENYSÉGE GDANSKBAN

Készítette: Fabók Anita
szociális munkás

1. A városról és a szervezetről

„ adj enni minden éhezőnek, szállást a hajléktalannak és ruhát a mezítelennek. Ha nem tudsz sokat adni, adj keveset.” Szent Albert Testvér

Gdańsk Lengyelország hatodik legnagyobb városa, egyben legfontosabb kikötője, Pomeránia székhelye. A város a Balti-tenger részét képező Gdański-öböl déli partján helyezkedik el, konurbációt alkotva Sopottal, Gdyniával, és több kisebb településsel. Az összefüggő, összesítve milliós lélekszámú városi területet a főbb alkotó települések száma után gyakran nevezik Hármavárosnak (*Trójmiasto*), melyek közül Gdańsk számít a legnépesebbnek, a maga 460 ezres lakosságával. Gdansk sok szerepkörű: kikötő, kőolajfinomító, egyetemváros. A „szolidaritás városa”.

Szent Albert Testvér

(Adam Chmielowski, született és meghalt Lengyelországban, 1845-1916.)

- hazafi, az 1863 nemzeti felkelés hőse
- tehetséges festő
- szolgálója és atyja a szegényeknek

Adam Chmielowski nemesi család sarja, korán árva lett. A Januári Forradalom idején, fiatalon elveszítette a lábát. Erős hitének, kivételes kitartásának és rendkívüli személyiségének köszönhetően a 18 éves Chmielowski végül a művészetekben találta meg a helyét. Varsóban, Párizsban és Münchenben tanult festészetet.

Tanulmányainak befejeztével, mint tehetséges festő kezdte meg művészi pályafutását. Pályája közepén feladta festőkariertjét, és 42 éves korában az életét a legfontosabb dolognak – a szegény, hajléktalan emberek megsegítésének – szentelte. Menedékhelyeket és különböző műhelyeket alapított. Velük együtt élt és osztozott szegénységükben. Felemelte őket az erkölcsi romlottságukból és visszaadta emberi méltóságukat. Követői megalapították az Albert Testvérek és Albert Nővérek szerzetesrendeket. Az Albert Testvérek és Nővérek az első ferencesek szabályai szerint éltek: egyszerűségben és evangéliumi szegénységben. Adam Chmielowski egész hátralévő életét a szegényekért folytatott munkának szentelte.

Szent Albert Segítő Szervezet

Független, katolikus szervezet.

Célja a szegények és a hajléktalanok megsegítése és Szent Albert gondolatainak, eszméjének terjesztése.

A szervezet a következő módon valósítja meg céljait:

- létrehoz és fenntart szállókat, éjjeli menedékhelyeket, kiléptető lakásokat
- népkonyhákat, közfürdőket, nappali melegedőket, klubokat, nyári táborokat szervez és tart fent
- ételt, ruhát, tisztítószereket és gyógyszereket oszt
- együttműködik a helyi és az országos hivatalos szervekkel, más civil szervezetekkel, katolikus templomokkal
- információs tevékenységet és tudományos kutatásokat végez

- önkénteseknek és szakembereknek képzéseket indít

Lengyelország első civil szervezete elsősorban a hajléktalan embereknek nyújt segítséget. 1989-ig Adam Chmielowski Segítő Szervezetnek nevezték.

Mintegy 2900 szervezet volt a tagja 62 körzetben. Jellemzően minden körzet igyekezett létrehozni szállókat, népkonyhákat és más ellátásokat a szegény és hajléktalan emberek részére.

Menedékhelyek férfiaknak:

36 szálló közel 2000 férőhellyel

két átmeneti szálló éjjeli menedékhellyel együtt – 105 férőhely

2 sokágyas szálló és 5 kiléptető lakás – 60 férőhely

9 éjjeli menedékhely 520 férőhellyel

2 fűtött helység – 50 férőhely

Menedékhelyek nőknek és gyerekeknek:

8 női és anya-gyermek szálló összesen 260 férőhellyel

1 bentlakásos gyermekotthon – 45 gyerekeknek

1 női éjjeli menedékhely 16 férőhellyel

9 intézmény betegeknek és időseknek mintegy 260 férőhellyel

Összesen tehát 3300 embert látnak el ezen intézmények.

Mindezekon felül:

14 népkonyha és két ételosztó pont napi 2900 adag étellel
gyógyszerosztás

5 közfürdő

13 központ, ahol ételt és ruhát osztanak

3 nappali melegedő, klub

8 központ kifejezetten munkanélkülieknek

4 Társadalmi Integrációs Klub, Társadalmi és Munkába való Reintegrációs Központ

Amennyiben igény van rá folyamatosan bővítik, újítják ellátásaikat.

A szervezet stratégiája 2006-2015 között

2005 szeptemberében a szervezet vezetősége kidolgozott egy irányelvet a jövőre vonatkozóan. A stratégia magába foglalja, és fontosnak tartja a gazdasági, társadalmi hatások, változások vizsgálatát, kívülről nézi a Szervezet működését, annak legfontosabb céljait és akciótervet dolgoz ki 5 kritikus területre.

Gdanskban a szervezet 1989-ben alakult. Jelenleg két éjszakai menedékhelyet, egy 24 órás menedékhelyet, egy átmeneti szállást, egy fűtött utcát, egy Reintegrációs Központot, utcai szociális munkát és két adományosztó pontot (az egyik Sopotban van) tartanak fent, valamint hozzájuk tartozik még a Kijózanító Állomás. A szervezet központja Nowy Port kerületben található. Naponta körülbelül 300-400 embert látnak el. FEANTSA tag. Fő bevételi forrása az EU, a helyi önkormányzat finanszírozza a menedékhelyek és az átmeneti szálló fentartási költségeit, ágyszámra fizetnek és az étkezést is ők állják. Egyéb bevételi forrása a szervezetnek magánadományokból van.

2. Hajléktalanság Lengyelországban

„Terméketlen kísérletek születtek ugyan arra, hogy hajléktalanokat segítő szervezetek jöjjenek létre már az 1970-es években, Wrocław-ban. A kommunista városvezetés azonban kijelentette, hogy a Lengyel Népköztársaságban nem élnek hajléktalanok. Csupán 1981. november 2.-án jegyezték be az Adam Chmielowski Segítő Szervezetet (a mai Szent Albert Testvér Segítő Szervezet).

Az első, hajléktalanokat befogadó menedékhely 1981. Szentestéjén nyílt meg, Wrocław-ban. A menedékhelyre óriási szükség volt, és nagyon hamar megtelt lakókkal. A szervezet ezután Varsótól kezdve Lublinon és Poznanon át Krakkóig sorra kezdte meg az egész országra kiterjedő működését.

Lengyelországban a hajléktalanok számának mérése 1989-ig, a gazdasági és politikai változások nagymértékű változásának idejéig nyúlik vissza.

Jelenleg kb. 60.000 főre becsülik a hajléktalanok számát. A varsói vasútállomás a legismertebb hajléktalanok lakta hely a városban. Egy 1998-ban hozott rendelet értelmében a hajléktalanoknak el kellett hagyni az állomás területét. Nagy volt az ellenállás, a hajléktalan emberek elfoglalták a fő terminált. Végül a rendőri erők kiűldözték őket az állomásról. A rendelet ugyan megmaradt, de sokan visszaköltöztek az épületbe. Varsóban jelenleg 76 hajléktalanellátó intézmény működik. A legnagyobb szervezetek a Szent Albert, a lengyelországi Karitasz, valamint a Monar-Markot.

Hajléktalanok számlálása

A Pomerániai Fórum-Segítség a Hajléktalanságból való Kikerüléshez nevű szervezet 2001 óta két évente felmérést végez a hajléktalansággal kapcsolatban. A felmérés célja, hogy pontos adatokat kapjanak a hajléktalanok számáról és ezen csoport szociális, demográfiai jellemzőiről. A felméréshez mind a civil, mind a hajléktalanellátó intézmények együttműködése szükséges. Így szociális segélyező irodák, hajléktalanellátó intézmények, a rendőrség, a vasúti biztonsági szolgálat, börtönök és kórházak közti kommunikáció kialakítása vált szükségessé. A felmérésben a hajléktalanság meghatározására a FEANTSA által kidolgozott kategóriákat használták.

Az alábbi 4 kategóriát rendszeresítik:

- Fedél nélküliek
- Lakás nélküliek
- Bizonytalan lakhatási körülmények között élők
- Nem megfelelő lakhatási körülmények között élők.

A felmérésben csak az első 2 kategóriát vizsgálták. Minden, két évente történt felmérés más eredményt hozott a hajléktalanok számát illetően. 2001-ben 1871, 2003-ban 2169 főt, 2005-ben 2470 főt, míg 2007-ben 2408 főt számoltak a régióban. Az adatok természetesen nem pontosak, azok számát mutatja, akiket a felmérésben résztvevők el tudtak érní. Az azonban kijelenthető, hogy a hajléktalan emberek száma nem nőtt, vagy csökkent drasztikusan.

A számlálást alapvetően szociális munkások és rendőrök, illetve polgárőrök végzik, de önkéntesek segítségét is szívesen veszik. A felmérésben vizsgálták a nemek arányát, a hajléktalanságban eltöltött időt, az egészségi állapotot, a munka utat és a foglalkoztatottságot.

A feldolgozást követően az alábbi adatok születtek:

2007-ben az 1848 hajléktalan ügyfél közül csupán minden hatodik ügyfél (összesen 363 fő) volt nő. A megkérdezettek majd' fele lakott hajléktalanellátó intézményben, 17 %-k nyári lakokban, faházakban töltötte éjszakáit. Az átlagéletkor 2007-ben 49, 2 év. Ez 2005-ben 48, 3 év, míg 2001-ben 47 év volt. 2007-ben az átlagos, hajléktalanként töltött évek száma 7, 4 év volt, míg 2005-ben csupán 5,9. A nők jellemzően rövidebb ideje éltek hajléktalanként. Az egészségi állapotot tekintve általában rossz és romló egészségi állapotot mértek. A hajléktalan emberek 33, 9 %-a nyilatkozott úgy, hogy kielégítő egészségi állapotban van, 8%-uk rossz egészségi állapotról nyilatkozott. A megkérdezettek több, mint fele vélte úgy, hogy egészségi állapota miatt nem tud munkát vállalni. A felmérés szerint a megkérdezettek majd' 50-a munkaképes állapotban volt, és vissza akart térni a munkaerőpiacra. 29%-uk nyilatkozott úgy, hogy munkaszerződéssel rendelkezik. (2007.) 2005-ben ez 82 főt, 2007-ben 159 főt jelentett. Ennek ellenére minden harmadik megkérdezettnek akadtak pénzügyi problémái. A felmérésből az alábbiakat szűrték le:

A fiatal, jó egészségi állapotban lévő, rövid ideje hajléktalanként élő tartozással nem rendelkező, lakhatását fenntartani képes ügyfelek kerülhetnek ki könnyebben a hajléktalanságból.

A felmérésekből látható, hogy noha a Pomerániai Régióban nem csökkent, vagy nőtt drasztikusan a hajléktalan emberek száma, mag a jelenség azonban nőtt. Tehát nem csupán a lengyel segélyezési rendszer átalakítása sürgető probléma, de a szociálpolitikai rendszer újragondolása és megreformálása szükséges.

A Pomerániai Régió legnagyobb városa Gdansk, ahol a Szent Albert testvér Segítő Egyesület a legismertebb hajléktalanellátó szervezet. A szervezethez forduló ügyfelek többsége lengyel, de előfordulnak ügyfelek a Kelet-európai országokból is. Szállásaikon sokkal több férfi ügyfél él, mint nő.

A legtöbbször a válás vezet hajléktalansághoz, de sok alkoholista, droghasználó, és börtönből szabadult ügyfelük van. Sokan szenvednek pszichiátriai betegségben, és a legtöbb ügyfél munkanélküli. A nők esetében általában az alkoholista férj, a családi viszályok, az idősebbeknél pedig a gyermekek családi fészekből történő kirepülése vezet a hajléktalansághoz”.

(Hivatkozás: Oláh Dóra Hajléktalanellátás Lengyelországban a Szent Albert Testvér Segítő Szervezet bemutatásán keresztül 2009.)

1. Towarzystwo Pomocy im.św. Brata Alberta Schronisko

2011. május 5-én látogattam meg a Schronisko nevű hajléktalanszállót. Az első lengyelországi intézményi tapasztalatomat tehát ebben az ellátó intézményben szereztem meg. A Schronisko-t kizárólag férfiak használhatják, a férőhelyek száma 79, jelenleg 75-en élnek itt. Az intézmény ellátási profilja a felnőtt hajléktalan személyek 24 órás ellátása, ahol a szolgáltatási kínálatok meglátásom szerint leginkább a hazai éjjeli menedékhely kínálatához állnak a legközelebb.

a.) Az intézmény felosztása

Összesen 14 szobát találunk, melyek mindegyike egy hosszú folyosóról nyílik. Van 3 darab két ágyas, 6 három ágyas, 2 négy ágyas, 1 öt ágyas, 1 nyolc ágyas és 1 harminc ágyas szoba. A szobák mindegyikében emeletes ágyak vannak, rengeteg ruha, hasznalati tárgy, TV, ezzel azt akarom jelezni, hogy a szobák nagyon „belakottak” a magyarországi éjjeli

menedékhelyekhez képest. A harminc ágyas szoba –az ágyak számát tekintve- számomra már zsúfoltnak tűnik. Innen nyílik a konyha, ahol a lakóknak minden nap két szakács főz, az ellátáshoz ugyanis a napi háromszori étkezés hozzátartozik.

Illemhelyek és zuhanyzók tekintetében a helyzet a következő. Egyetlen helyiségben található a 2 zuhanyzó, a 3 angol wc, a 2 piszoár és a 3 kézmosó. Ez a vizesblokk.

Az intézmény életéhez tartozik még egy úgynevezett IZOLATKA szoba. Itt az újonnan érkezőknek kötelezően kell néhány napot eltölteni, mielőtt beköltöznének valamelyik normál szobába. Ebben a néhány napban kapnak új ruhákat, es egy specialis fertőtlenítő samponnal kell mosakodniuk. Az úgynevezett elkülönítő szobában van külön mosdó, zuhanyzó és wc, a szoba egyébként négy ágyas, két emeletes ágy van benne és szintén belakott.

b.) A szolgáltatást igénybevevők

A szállon tehát jelenleg 75 hajléktalan férfi él. Az ellátást igénybevevők döntő többsége idős, alig akad néhány fiatal hajléktalan ember a szállón. A szállón való tartózkodásnak nincsenek időbeli korlátjai, akár évekig is lehet itt élni. Az ellátás ingyenes. Az intézmény működési költségeit a városi önkormányzat fedezi. A 24 órás éjjeli menedékhely takarítását a lakók végzik, és a kertet is ők gondozzák. Néhányan dolgoznak építkezéseken, vagy takarításból élnek. Arra a kérdésemre, hogy hol és hogyan töltik a nappaljaikat az emberek, az ott levő ügyeletes –Marischka – nem nagyon tudott válaszolni. A könyvtárat említette, ami ingyenes, gyűjtögetés, üvegezés szerinte inkább a téli hónapokra jellemző. Vannak néhányan, akik tartják a kapcsolatot a családjukkal, karácsonykor többen haza szoktak menni.

c.) A szakmai stáb

A menhelyen összesen 9-en dolgoznak: 5-en viszik az úgynevezett ügyeket 12 órás ügyeleti idővel, havonta változó az ügyetek száma (Marischkanak májusban például 17 ügyetele van). Ők klasszikus értelemben szociális munkát nem végeznek, végzettségüket tekintve 2-en pszichológusok és hárman középfokú szakirányú végzettséggel rendelkeznek. Egy fő szociális munkás végzettségű szakember dolgozik a szállón, ő heti egy napot van itt 8 órában, és főleg a munkábaállítás területén nyújt segítséget, illetve az idős kliensek ügyeit intézi. A szállon dolgozik még két szakács és az intézmény vezetője.

A szakmai stábnak van egy külön szobája és mosdója, amely a „repció” helyiségből nyílik. A repció pultnál van az ügyeletes, ott foglalkozik a kliensekkel, fogadja a telefonokat, adminisztrál és folyamatosan szondáztatja a bejövőket.

d.) Az intézmény igénybevételek szabályai

A szállon tilos az alkohol fogyasztása, illetve alkohol fogyasztása után nem lehet bejönni. Ha valaki megpróbál bejönni ittasan, azt arra az egy éjszakára nem engedik be. Bármilyen agresszív magatartás esetén minimum 3 hónap a kitiltás, természetesen itt is van végleges kitiltás.

A szabályokhoz tartozik még, hogy a lakók kötelesek a szálló takarításában részt venni, saját szobájukat rendben tartják.

e.) Adminisztráció

Írásbeli megállapodást nem kötnek, csak szóban szerződnek a kliensekkel a fent leírt szabályokkal kapcsolatosan.

Minden nap vezetik a kézzel írt ügyeleti naplót. Az intézményben élő kliensek listája és a szobabeosztás a falon van kitűzve.

f.) Véleményem és érzéseim a hellyel kapcsolatban

Az intézmény elhelyezkedése, környezete a hajléktalanellátásban gyakorlott szemnek teljesen megszokott. A város legszegényebb és legrégebbi kerületében működik, a kerület neve Nowy Port. Az épület maga is régi, elhasználódott, nincs túl jó állapotban.

A szobák zsúfoltak, rengeteg ruhával, használati tárggyal belakottak. Ez a magyarországi menhelyekhez képest más, mi folyamatosan küzdünk az ANTSZ előírásainak való megfelelésért, azért, hogy a lakóink a használati tárgyaikat lehetőleg ne hagyják bent a szállón. (Az ember márpedig gyűjtöget és ragaszkodik a tárgyaihoz, amelyekkel körülveszi magát. Ez szerintem egy alapvető emberi dolog.) A szobák tehát nagyon is emberiek. A harminc ágyas szoba viszont még nekem is sok. És télen erre még ráengednek.

Nagyon tetszett, hogy a falon vannak kint képek közös kirándulásokról, horgászatokról, kenúzásról. Szerintem ezek a közös programok, az együtt és hasznosan eltöltött szabadidős tevékenység örömet tud okozni szociális munkásnak és hajléktalan embernek egyaránt.

2. Towarzystwo Pomocy św. Brata Alberta **Noclegownia**

2011. május 6-án jártam a Noclegownia nevű intézményben, amely ellátási profilját tekintve egy klasszikus értelemben vett férfi éjjeli menedékhely. A férőhelyek száma a szállón nyáron 78, télen 90. Télen teljes kapacitással, nyáron is közel telt házzal működnek.

Nyáron 17.30-8.30-ig, télen 17.00-9.00-ig van nyitva az intézmény.

a.) Az intézmény felosztása

Az éjjeli menedékhely egy szintes épület, két bejárata van, a kliensek csak az egyiket használhatják.

Összesen 14 szoba található két külön folyosón. Van 1 nyolc ágyas, 1 három ágyas, 1 négy ágyas, és 11 hat ágyas szoba. A szobák mindegyikében emeletes ágyak vannak. A mosdók száma 2, mindegyikben 3 wc, 2 kézmosó és 2 zuhanyzó van. Az egyik bejáratú ajtó után jobbra nyílik a konyha, amely teljesen felszerelt (hűtő, mikrohullámú sütő, tűzhely, használati tárgyak, evőeszközök stb.). Az épület közepén helyezkedik el a nagy közös helyiség tévével és egy számítógéppel, amely jelenleg ugyan rossz, de amikor működik, a lakók tudnak rajta dolgozni és internetezni is.

A terem végében van az itt dolgozó szakemberek szobája, mosdója, de az egésztest mintegy körülöleli egy üvegfülke, rajta kis ablakkal. Nos, az ügyeletes ezen keresztül enged be és kommunikál a kliensekkel.

A beengedés pedig a következőképpen zajlik. Sorban jönnek be az emberek, behajolnak a kis ablakon, az ügyeletes az alkohol szagából és abból az egy-két feltett kérdésre adott válasz alapján dönti el, hogy kit szondáztasson, merthogy itt is szondáztatás folyik. Az illető véralkohol szintjéből dönti el az ügyeletes, hogy ki az, aki nem töltheti itt az éjszakát, és ki az aki egy - két óra levegőztetés után jöhet csak be.

b.) Az ellátást igénybe vevőkről

Az éjszakai menedékhelyet kizárólag férfiak vehetik igénybe. Itt is jellemző az előző menedékhelyhez hasonlóan, hogy a kliensek döntő többsége az idősebb korosztályból kerül ki. Az ellátáshoz tartozik a napi egyszeri meleg vacsora. A takarítást itt is a lakók végzik, a szobák belakottak, zsúfoltak.

c.) A szakmai stáb

Az éjjeli menedékhelyen 4 ügyeletes, egy szociális munkás, egy szakács és a vezető dolgozik. A szociális munkás hétfőn és pénteken van bent 8 órában, főként a munkahely keresésben nyújt segítséget, intézi a személyes iratokhoz való mihamarabbi hozzájutást és együttműködik a Reintegrációs Központtal.

d.) A szállóhasználat szabályai

A szabályok itt is ugyanazok: nem lehet bejönni alkohol fogyasztása után, nem lehet dohányozni, a szobákat és a közös helyiségeket a lakóknak kell takarítani, agresszív viselkedés kitiltást von maga után.

e.) Adminisztráció

Az adminisztrációt papíron végzik. Jelenleg 1236 embert tartanak nyilván. Mindenkinek van egy nyilvántartási száma, ez alapján visszakereshetőek a régebbi kliensek is. Amikor új kliens érkezik kitöltetnek vele egy adatlapot, én ezt első interjúmnak hívom. Ezen kívül még bekerülnek az adatai egy nyilvántartási könyvbe és megkapja a regisztrációs számát.

Az eseménynaplót kézzel irjak, a kliensek nevét és a szobabeosztásokat egy kinyomtatott papíron vezetik, melyet időről időre frissítenek, amennyiben az szükséges.

Az esti ügyelet békében zajlott. Az éjszakásnak, Adamnak egy embert kellett elküldenie egy másik szállóra: az illető idős volt és nem tudott felső ágyra menni. Az emberek csöndesen megvacsoráztak, kávéztak, teáztak és közben tévét néztek. Minden úgy működött, ahogy az lenni szokott.

3. Utcai szociális munka

2011. május 10-én, kedden reggel 8-tól délután négyig a szervezet két utcai szociális munkásával dolgoztam együtt. A szervezetnél jelenleg négyen végeznek utcai szociális munkát. A nap úgy kezdődött, hogy busszal kimentünk egészen Gdańsk határáig, onnan gyalogoltunk visszafelé a vasúti sínek melletti úton. Ez a terület régen egy falu volt, ma már közigazgatásilag a városhoz tartozik. Helyi gazdaságok voltak mindenfelé, látszott, hogy itt mezőgazdaságból élnek az emberek. Néhány helyen kis hobbitelkek voltak az út mellett, elhagyatott aprócska faviskókkal. Elsőkent egy ilyen viskót néztünk meg, látszott hogy lakják, de az illető nem volt „otthon”. Karolina szerint ez meg jól is néz ki a többihez képest, a lakója valószínűleg valamelyik közeli gazdaságban dolgozik éppen.

Karolina, az egyik utcai munkás elmondta, hogy bejáratott helyeik vannak, ahová állandóan visszamennek. Magukkal nem visznek semmit, a segítségnyújtás itt azt jelenti, hogy informálják a klienseket, hogy bent a városban milyen ellátásokhoz lehet jutni milyen feltételekkel. Folyamatosan nyomon követik az ismert kliensek fizikai és mentális állapotát, ha szükséges lehetőleg be is avatkoznak. Folyamatosan kutatnak fel új klienseket is természetesen. Szóval a munkájuk lényege a felkutatás, a nyomonkövetés és a kísérés, gyógyszereket, élelmet, ruhát, cipőt, takarót satöbbi nem adnak, osztanak a klienseknek..

Rövid ebédidő után már egy belső kerületben folytattuk az utat. A kerület maga nem túl gazdag, sok lepusztult szociális bérlakas mellett mentünk el, itt már érezhető és látható volt a szegénység. Ennek a kerületnek a peremén szintén sok a hétvegi telek elhagyatott, lepusztult, vagy éppen lakott, de rossz állapotú nyaralokkal, fahazakkal. Meglátogattunk egy hajléktalan férfit – szintén ismert kliens -, aki egy nagyon rossz állapotú tégláépületben él. Karolina elmondta, hogy télen ennek az épületnek csak három fala volt, most négy. Az épületben belül egy fekvőhelyet láttam sok matraccal, takaróval. Mindenütt rengeteg volt az innen-onnan összeszedett szemét. Az épületen kívül volt a „konyha”, egy téglákkal körberakott tüzelőhely, teáskannával.

Útközben több helyet is megnéztünk, ahol éppen nem voltak „otthon” a lakók. Végül visszamentünk a belső városba és meglátogattunk egy ismert klienst, Jant, aki az egyik csatorna partján él egy másik hajléktalan férfival Jannal, egy régi, használaton kívüli épületben. Talán valamiféle raktár lehetett ez egykor, jellemző, hogy az épület aljában három oldalról zárt kis fiókok, beugrók vannak, ahová be lehet húzódni. Egy ilyen beugróban lakott az egyik kliens, aki most éppen nem volt „itthon”. Rengeteg szemét mindenütt, paplanok, takarok, üres, eldobott üvegek és emberi ürülek. Jan nagyon barátságosan fogadott bennünket, az utcások ellátták információkkal, és távoztunk. Karolina elmondása szerint a férfinak vidéken él az idős édesanyja egy nagy gazdaságban, oda vissza tudna menni bármikor, ha vállalná, hogy a gazdaságot vezeti, de Jan nem akar vidékre menni.

Az utcai szociális munkát végző gdanszki kollegák heti négy napot töltenek a terepen napi nyolc órában, a pénteki napon pedig a központban adminisztrálnak.

A nap igen izgalmasan és tartalmasan telt el. Őszintén nagyon elfaradtam, szinte végigyalogoltuk a nyolc órát mindössze két rövid pihenővel.

A kollégák nagyon kedvesek voltak, és a kliensek is, akikkel találkoztam. Mivel még soha nem végeztem utcai szociális munkát, számomra eddig ez volt a legérdekesebb nap.

3. A gdański Fűtött Utca

2011. május 11-én, szerdán látogattam meg a gdanskiak „fűtött utcáját”. Az épület maga a főpályaudvar mellett található közvetlenül. Nyilvánvaló, hogy valamikor annak a része volt. Az intézmény nagyon kicsi, mindösszesen három helyiségből áll. Van egy szoba (régie vároterem), amely alvásra szolgál, két paddal, van egy „konyha”, amely egyben van a két wc-vel, és az ügyeletes szobája. A „konyhában” található két szék, egy mosdó, egy polc néhány edénnyel. Az ügyeleti szobában van egy ágy, TV, íróasztal. Az ügyeletesnek valahol az épületen kívül van a mosdója. A beengedés itt is a szokott módon történik, szondázással.

Az emberek kartondobozokkal a kezükben érkeznek, azokon alszanak éjszaka.

Nyáron maximum 15-en, télen van hogy 25-en is bent alszanak. A szállót férfiak és nők is használhatják, a nők a konyha-wc helyiségben szoktak aludni. Itt látványosan több a fiatal, mint az idős hajléktalan ember. Hannah, az ügyeletes elmondása szerint a valaha itt aludt legfiatalabb hajléktalan férfi 1990-ben, míg a legfiatalabb nő 1993-ban született.

Az adminisztráció a szokásos: papíron, kézzel vezetett névsor és az eseménynapló.

Jelenleg 4-en dolgoznak itt, 8-11 éjszakai vizsnek el fejenként egy hónapban.

Az intézmény nyitvatartási ideje este fél kilenctől másnap reggel fél kilencig tart, éjjel tíz és reggel hat óra között nincs ki és beengedés.

4. Mostowa

A Mostowa a szervezet másik éjjeli menedékhelye. A belvárostól nem olyan messze, a főpályaudvartól körülbelül 20 percre van gyalog. A környezete, ahol az épület található, nagyon kietlen. Az épület két szintes. Télen körülbelül hatvan, nyáron negyven fő veszi igénybe az éjjeli menedékhely szolgáltatásait.

Az alsó szinten van az ügyeletes szobája, a konyha, a vezető szobája, az „izolatka”, két mosdó, két raktár (az egyikben a takarítószeres, a másikban rengeteg adomány ruha, ágynemű satöbbi van), és három lakószoba van. A felső szinten található az összes többi szoba, egy mosdó, és egy jelenleg kihasználatlan nagyobb hely, ahova télen még ágyakat szoktak tenni. A szobák természetesen itt is belakottak, vegyesen van bennük emeletes és egyszintes ágy egyaránt. Minden szobában vannak vadonatúj szekrények, ezeket nem rég szerezte be a szervezet. Az ügyeletes szobája két helyiségből áll, az egyikben fogadja beengedéskor a klienseket, a másikban van egy fotel (merthogy itt aludni nem szoktak), TV, és innen nyílik egy wc és egy zuhanyzó. Beengedéskor itt is a szokásos szondázás zajlik, majd mindenki megkapja a szobakulcsot és elvonul. A beengedés 17 órakor van, vacsora fél 6-kor. Az ellátáshoz tartozik a meleg vacsora minden este. A kliensek tartják rendben a szobájukat és ők takarítják a közös helyiségeket is.

Az éjjeli menedékhelyen négyen dolgoznak ügyeletben, van egy szociális munkás egyszer egy heten, a vezető és egy szakács, télen egy héten egyszer önkéntes orvos is jön.

Olyan szerencsém volt, hogy ezen a helyen és ezen a napon tudtam találkozni a szociális munkással, akit Izabellának hívtak. Megnézhettem, hogyan dolgozik együtt a kliensekkel, ott lehettem a segítő beszélgetéseken, amelyeket azon a napon folytatott.

Elmondta, hogy a legeslegnagyobb probléma az, hogy a kórházból kijövő, alkoholelvonó terápiaán részt vett klienseknek nincs lehetőségük máshova menni, csak vissza az éjjeli menedékhelyre. Lengyelországban nincsenek rehabilitációs szállók, pedig nagyon nagy szükség lenne rájuk. Ez egy hiányzó láncszem az ottani ellátásban.

Továbbá azt is elmondta, hogy az idős korú hajléktalan embereket egyszerűen nincs hova elhelyezni, számukra semmilyen ellátási forma nem létezik, az országban létező és működő idősök otthonaiban olyan magasak az ellátási költségek, hogy oda bekerülni sincs esélye a hajlékkal nem rendelkező klienseknek.

5. Centrum Treningu Wmiesetnosci Społecznych

2011. május 17.

Az intézmény Nowy Port kerületben, körülbelül 10 perc sétára található a szervezet központjától. Az ellátás típusát tekintve átmeneti szálló. Az intézmény szolgáltatásait azok az emberek vehetik igénybe, akik a hajléktalanság közvetlen közelébe kerültek: a lakhatásukat dijhátralék miatt, hitelhátralék miatt veszítették el, vagy veszítik el a közeljövőben.

a.) Az intézményről

Az épület jól megközelíthető helyen található, egy háromszintes lakóház benyomását kelti. A szervezet az első és a második emeletet használja. Magát az épületet csak négy hónapja kapták meg az önkormányzattól, ez alatt a négy hónap alatt -amennyire a szervezet pénzügyi keretei engedték- tették lakhatóvá és bútorozták be. Anna (aki fogadott, ő pedagógus) elmondta, hogy a bútorokat különböző helyekről kapták adományként (például kollégiumoktól, hotelektől satöbbi), és az itt dolgozók cipelték fel az emeletekre. Mindkét emeleten 18-18 lakószoba található, külön női és férfi illemhelyek, zuhanyzók és egy-egy közös nagy konyha. A szobák nagyon egyszerűen berendezettek: általában mindegyikben két ágy, egy asztal, két szék és két gardrób szekrény van. Az első emeleten helyezkedik el az iroda, az éjszakai szobája, a vezető szobája és két szoba a csoportos és az egyéni konzultációknak.

Az intézmény 50 embert tud fogadni maximum. Időnként családokat is elhelyeznek, erre van külön 2 szobájuk, de ez igen ritka.

A városi önkormányzat három évre adja meg a működési engedélyt.

A szolgáltatás nem ingyenes, havonta 100-200 zlotyot kell fizetni a klienseknek, jövedelmüktől függően.

b.) A szolgáltatást igénybevevők

Az intézmény szolgáltatásait férfiak, nők és családok is igénybe vehetik. A bekerülés feltétele, hogy a már fent leírt módon veszélybe került emberek a Szociális Iroda ajánlásával érkeznek, az intézmény házirendjét elfogadják és az itt töltött 6 hónapban együttműködnek az átmeneti szálló szakembereivel. A takarítást itt is a kliensek végzik. Jellemzően ugyanazok a szabályok szerint kell itt elni az embereknek, mint egy normál háztartásban, annyi kivétellel, hogy alkoholt nem lehet fogyasztani és állatot sem lehet tartani. Hetente egyszer van egy úgynevezett emeleti megbeszélés (lakógyűlés), ahol a lakók egymással is megbeszélhetik a felmerülő problémáikat.

c.) Az intézményben dolgozók

Az intézményben jelenleg egy pszichológus, egy pedagógus, egy szociológus, és egy vezető dolgozik, aki pszicoterapeuta. Mindannyiuknak egyetemi végzettsége van és 12 óras műszakokban dolgoznak. A közeljövőben szeretnének még egy asszisztenst és egy adminisztrátort foglalkoztatni.

Hetente egyszer, hétfőn tartanak megbeszélést, ahol az elmúlt hét eseményeit beszélnek át, és tervet készítenek az adott hétre.

d.) Az intézményben folyó szakmai munka

Az intézményben két féle konzultáció van: az egyéni és a csoportos konzultáció. Mindkettőn a részvétel kötelező. Hetente egy-két alkalommal tartanak csoportokat, az egyéni konzultáció gyakorisága az változó, kliens és helyzetfüggő.

Az átmeneti szállón hat hónapig lehet maradni. Az itt dolgozó szakemberek legfontosabb célja tehát, hogy, -ezalatt a rövid idő alatt- közös munkával a kliens számára megfelelő és elfogadható lakhatást találjanak, és hogy újra, vagy egyáltalán képessé tegyék őt a normál életvitelre, életvezetésre.

A segítő folyamat során a következőképpen támogatják a klienst:

- praktikus életvezetési tanácsokat adnak
- segítenek a hivatalos ügyek intézésében
- segítenek önéletrajzot írni
- felkészítenek állásinterjúra
- támogatják a családi es a baráti kapcsolatok újraélesztését, rendezését
- kommunikációs készségek fejlesztése

A szakember szerint a legnagyobb probléma általában a motivátlanság, a magány, a hiányos, nem megfelelő kommunikációs készségek.

A hat hónap letelte után a legtöbb kliensnek családtagokhoz, barátokhoz sikerül költözni (vagyis szívességi lakáshasználók lesznek, ez a hajléktalanság egy formája Győri Péter szerint). Vannak, akik beköltöznek valamelyik varrosszéi kis nyaraló épületbe, bár ezek általában komfort nélküliek, de cserébe nem kerül sokba a bérleti díj.

Az intézmény ebben az évben 12 szociális bérlakást kap az önkormányzattól, ezzel gazdálkodhat. Tehát ide összesen 12 embert tud elhelyezni. A többi kliens sajnos a hat hónap után a tényleges hajléktalanellátásba kerül.

6. Centrum Integracji Społecznej w Gdansk - A Reintegrációs Központ

a.) Az intézményről

Az épület két szintes, részben akadálymentes, öt perc sétára található a szervezet központjától, Nowy Port kerületben, egy eldugott kis utcában. Maga a Központ két éve kezdte meg működését. A benne dolgozó szakember gárdának és a vezető rendkívüli személyiségének köszönhetően az intézmény számomra nagyon aktív, nagyon élő és nagyon kreatív benyomást keltett.

A bejáratától balra található a vezető, Justyna Rozbick irodája és a titkárság. A bejáratától jobbra van egy nagy közösségi helyiség, amiből egy konyha nyílik. Itt szokták tartani minden pénteken 9 órakor a nagy közös reggelit, amin a kliensek és a szakemberek együtt vesznek részt, természetesen nem kötelező módon. Ezen a reggelen együtt reggeliznek, beszélgetnek kötetlenül. A gasztronómia tanfolyam is itt zajlik.

Tovább haladva a folyosón illemhelyek, közöttük egy teljesen akadálymentes, majd jobbra és balra egy-egy szoba: az egyikben a számítógép tanfolyamot tartják, a másik az itt dolgozó szakemberek közös irodája. Fent az emeleten található három szoba az egyéni és a csoportos konzultációknak, illemhelyek, és 1 zuhanyzó, öltöző szekrényekkel a kliensek. Itt található továbbá a nyomda helyisége és egy szoba, ahol maga az oktatás folyik.

A bekerülés feltétele a Szociális Iroda ajánlása, a program hat hónapig tart és napi 6 órában kötelező a részvétel a hét öt napján.

Az intézmény épp most nyert az Európai Unió pályázatán 2 millió zloty-t két év működési költségre, a városi önkormányzattól ebben az évben 150 000 zloty szintén működésre fordítandó támogatást kap, valamint Sopot város önkormányzatától kapott a 2011-es évre 36 000 zloty támogatást, mivel együttműködésük szerint egy évben 5 embert vesznek be Sopot városából a reintegrációs programba.

A Reintegrációs Központ együttműködik:

- a MOP-pal (ez a szociális munkások helyi szervezete)
- a Gdansk-i Egyetemmel
- a városi Munkaügyi Központtal
- a városi Szociális Irodával
- Hamburgi és Londoni civil szervezetekkel
- Sopot város önkormányzatával
- Tesco Hipermarkettel

b.) A szolgáltatást igénybevevők

Az intézménybe a következő embereket veszik fel:

- hajléktalanok
- fogyatékkal élők
- börtönből szabadultak
- menekültek
- munkanélküliek
- alkohol, illetve drogproblémával küzdők

Jelenleg 5 képzés folyik a központban, ezek mindegyikén 5 ember vesz részt. A képzések a következők:

1. Számítástechnika tanfolyam
2. Könyvkötészet, nyomdai munkák
3. Bolti eladó
4. Főzés, gasztronómia
5. Ökológia, környezetvédelem

c.) A szakmai stáb

A Központban összesen 13-an dolgoznak:

- 1 vezető (tréner végzettségű)
- 2 szociális munkás
- 1 pszichológus
- 1 munkatanácsadó
- 2 pszichoterapeuta
- 5 pedagógus, akik a képzéseket vezetik
- 1 titkárnő

d.) Az intézményben folyó szakmai munka

A kliens bekerülése után első lépésként a szakemberek felállítják a pszichológiai, szociális, egészségügyi diagnózist. Amennyiben szenvedélybeteg kliensről van szó, és szükséges, az illetőt alkohol illetve drog terápiára küldik, természetesen a helyét addig fentartják. Egyébként szoktak tartani konzultációkat a klienseknek az alkoholoról és a drogról külső szakember bevonásával, ha erre igény van.

A továbbiakban a napi hat órás képzések mellett kötelező részt venni az egyéni és a csoportos terápiákon is. A Központban tehát egyéni és szociális integráció zajlik. Az egyéni integrációt képezik az egyéni és csoportos terápiák, a szociális integráció pedig minden, ami a terápiákon kívül zajlik: kirándulások, múzeumlátogatás, túrák satöbbi. Az ott töltött néhány napom alatt például elmentünk a város állatkertjébe, és részt vehettünk a gdanski futball csapat egy edzésén (Lechia Gdansk), ami hihetetlen élmény volt mindenkinek. Idén júliusban pedig 4 napot fogtak eltölteni a dolgozók és a kliensek együtt Zakopánében.

Az első csoportkonzultáció és egyéni beszélgetés után derül ki, hogy konkrétan kinek milyen terápiára van szüksége a továbbiakban. Elkészül egy ajánlás, amely egy személyes karriertervet és egy elemzést tartalmaz.

Ola, a pszichológus szerint a legnagyobb probléma az emberek motivátlansága. Ő a következőképpen dolgozik (a futball témánál maradva): közösen meghatározzák az adott klienssel, hogy mi az, amiben változtatni kell és ahhoz milyen lépésekre van szükség, hogy elérjenek a GÓL-ig. A gól a 10. lépés, a közös munka befejezése is egyben: anyagi egzisztencia, jó munkahely, jó munkahelyi környezet, rendezett magánélet satöbbi. Ideális esetben tehát a kliens ide juthat el a hatodik hónap végére.

Az álláskeresési tréning folyamata során a következőket határozzák meg, a további munka ez alapján zajlik:

- előző tevékenységek, karrierút feltérképezése
- képzettség
- motiváció
- önéletrajz írás
- érdeklődési kör
- kommunikációs készségek
- miben erős illetve gyenge a kliens

A szociális munkások elsősorban csoportos konzultációkat tartanak. Pszichoterápia kétszer van egy héten, kedden és pénteken.

Három hónapja kezdtek el egy programot a Központban. Délután három óra után minden kerületi lakos számára megnyitják a kapuikat, ilyenkor lehet használni a számítógépeket, fotózással kapcsolatos képzésbe lehet bekapcsolódni, időnként filmeket vetítenek gyerekeknek.

Megbeszélést a stáb hetente egyszer, pénteken tart.

A program végén a kliensek bizonyítványt kapnak, ez a saját nyomdaműhelyükben készül el.

7. Kijózanító állomás

a.) Az intézményről

Az intézmény egy kis utcában, nem messze a központi főpályaudvartól található. Profilját tekintve egy 30 férőhelyes, 24 órán át nyitvatartó állomás, ahol kizárólag rendőrök által, az utcáról behozott részeg embereket látnak el. Az épület régi, az 1960-as évek óta működik mostani formájában. A bejáratot követően egy kisebb helyiségbe érünk, ahol a rendőrök kitöltik a jegyzőkönyvet rögtön a beérkezés után. A papírmunkák elvégzését követően a kliens – amennyiben nem agresszív és együttműködik – átveszi a két ügyeletes, akik hivatalos lista készítése után egy számozott, zárható szekrénybe helyezik el az iratokat és az értékeket. A kliens ezután bekerül egy szobába, ahol 24 órán át van arra lehetősége, hogy kijózanodjon. A szobák egy hosszú folyosóról nyílnak jobbra és balra, általában 3-4 ágyasak. Az állomáson összesen 4 női férőhely van, a hajléktalanoknak két külön szoba, nyolc férőhellyel. Az épület minden ablaka rácsos, az ajtókon olyan üveglakok vannak, amin keresztül ki nem lehet látni, csak befelé. Az agresszív embereket igyekeznek mindig külön szobában elhelyezni. Mosdók, vizesblokk van, konyha csak a személyzetnek.

Az ellátás ebben az évben ingyenes, a finanszírozás minden évben változik attól függően, hogy a helyi önkormányzat éppen mennyit tud szánni az állomás fenntartására.

A kliensek kizárólag teát és amennyiben szükséges glükózt kaphatnak. Itt is jellemző az Izolatka, a fertőtlenítő helyiség, a hajléktalan embereknek külön fertőtlenítőjük van, közvetlenül a két számukra fenntartott szoba mellett.

A személyzet részére a bejáratnál található egy kis szoba, itt tartózkodik egy adminisztrátor és az ügyeletes orvos. Egy ügyelet 12 órás, az ügyelet alatt tehát van egy orvos, egy adminisztrátor és a két segítő. Az intézményben 20 fő dolgozik. A vezető végzettsége szociális munkás, de klasszikus értelemben vett szociális munka itt nem történik. A 24 óra letelte után lehetősége van minden kliensnek elbeszélgetnie az intézmény pszichoterapeutájával. Napközben AA csoportot is tartanak az épületben.

Az orvosi szoba teljesen felszerelt, még újraélesztő készülék is van, ezt még sosem kellett használniuk.

Az adminisztráció a következőkből áll: rendőrségi jegyzőkönyv, lista az átvett személyes tárgyairól és értékekről, az orvos által kitöltött dokumentum a kliens fizikai és mentális állapotáról és ehhez hozzátűzve a véralkoholszint, valamint kézzel írt eseménynapló az ügyelet alatt történetekről.

2010-ben összesen 9000 embert láttak el, természetesen ennek több mint a fele volt olyan, akit egynél többször hoztak vissza. Jellemzően télen, vagy egy hosszú hétvégén több embert látnak el, mint egy átlagos napon. A 30 férőhely betelte után nem fogadnak senkit. Kérdésemre, hogy a többi embert utána hová viszik, az volt a válasz, hogy valószínűleg a rendőrszere vagy kórházba.

